

Chuhaiev, O. 2017. *Hlobalni vymiry ekonomichnoi syly krainy [Global dimensions of the country's economic power]: monohrafiia*. Kyiv: VPTs «Kyivskiy universytet». [In Ukrainian].

Ellwood, D. 2022. Narratives, Propaganda & «Smart» Power in the Ukraine Conflict. Part 2: Inventing a Global Presence. *USC Center on Public Diplomacy*. [Online]. Available at: <https://usepublicdiplomacy.org/blog/pd-wartime-narratives-propaganda-smart-power-ukraine-conflict-part-2-inventing-global>

Nikulishyn, N. 2015. International Cultural Cooperation as the Important Component of Ukrainian «Soft Power» Policy. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. Vol. III (7). Issue: 42. P. 61–65.

Nye, J. 2004. *Soft Power. The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.

Nye, J. 2022. Soft Power after Ukraine. *The Strategist*. [Online]. Available at: <https://www.aspistrategist.org.au/soft-power-after-ukraine/>

Sas, I. 2022. «Soft Power» as a Component of Social Capital: Ukrainian Context. *Financial and Credit Activities: Problems of Theory and Practice*. № 1 (42). P. 398–405.

УДК 94(477+438)/930.85

DOI:

Л. М. Алексієвць

ORCID: 0000-0002-0030-3314

Тернопільський національний педагогічний університет

А. Стойків

ORCID: 0000-0003-1514-1132

Тернопільський національний педагогічний університет

L. Aleksiiivets

Ternopil National Pedagogical University

A. Stoykiv

Ternopil National Pedagogical University

**ВЗАЄМОДІЯ МІЖ ПОЛЬСЬКИМИ
ТА УКРАЇНСЬКИМИ ДІЯЧАМИ КУЛЬТУРИ У СФЕРІ
ВАЖКОЇ Й АЛЬТЕРНАТИВНОЇ МУЗИКИ
(2013–2021 рр.)**

*Interaction between Polish and Ukrainian Cultural Figures in the
Field of Heavy and Alternative Music (2013–2021)*

У статті досліджено українсько-польські відносини в сфері важкої й альтернативної музики, проаналізовано їх розвиток, визначено етапи з 2013 до 2021 рр., у межах яких виокремлено головні елементи та відмінності між культурними контактами Польщі та України. Концептуалізовано відповідність співпраці музикантів до юридично закріплених взаємоповаги та добросусідських відносин, підсумовано значення співпраці в культурі.

Ключові слова: Україна, Польща, музика, культура, фестиваль, турне, концерт, культурна співпраця.

The article examines the key elements of Polish-Ukrainian cultural relations within the musical sphere, focusing on the period from 2013 to 2021, marked by significant events such as the Revolution of Dignity, the Russo-Ukrainian war, and the COVID-19 pandemic, all of which have had distinct impacts on the dynamics of Polish-Ukrainian relations. A comparison is drawn between the development of Polish alternative music in Ukraine and Ukrainian alternative music in Poland, shedding light on their reciprocal influence on cultural ties. The article delineates three stages in the evolution of Polish-Ukrainian cultural relations: Late 2013–2015: This period encompasses the Revolution of Dignity and the initial two years of the Russo-Ukrainian war, representing an active phase when Ukraine became a focal point in political news, drawing considerable attention to events within the country. Late 2015–Autumn 2019: This stage reflects a period of stable growth in Polish-Ukrainian musical relations, characterized by joint concerts and recordings, as well as a reevaluation of cultural heritage. Late 2019–2021: This period coincides with the COVID-19 pandemic, during which many events shifted to an online format, and numerous cultural activities were canceled. This phase represents a critical period where the stability of Polish-Ukrainian musical relations faced disruptions from its previously steady growth. The article also explores the pre-Revolution of Dignity foundations of Polish-Ukrainian relations and their influence on the initial phase. By comparing musical events between the two countries from 2013 to 2021, the article emphasizes the pivotal role of the Revolution of Dignity and the Russo-Ukrainian war in the rapid development of cultural ties. It acknowledges the potential threat posed by COVID-19 to the further development of musical relations between Ukraine and Poland, though the ultimate consequences in this regard remain uncertain.

Keywords: Ukraine, Poland, music, culture, festival, tour, concert, cultural cooperation.

Постановка проблеми. Музика є однією з найдавніших форм людського мистецтва, тож музичний обмін між людьми, а пізніше — народами, тривав з давніх часів. Під час криз музика набувала особливих змістів і завдань. Якщо розглядати музичне мистецтво XIX ст., для підкреслення тези можна відзначити, наприклад, роль мазурок Фредеріка Шопена для формування польської нації чи опер «Наталка Полтавка» і «Тарас Бульба» Миколи Лисенка для становлення української. З погляду сучасності, окрім естетичних та комерційно-утилітарних завдань, музика несе підтримку й просвітницьку мету, що стало особливо важливим для України з початку Революції Гідності. Помітний зсув в українсько-польських музичних відносинах відбувся саме наприкінці 2013 — в першій половині 2014 рр. Музика, будучи одним із засобів віддзеркалення реальності та перебуваючи в невід’ємності від виміру людського сприйняття, зазнає впливу обставин,

які докорінно змінюють людську діяльність і сприйняття світу. Яскравим прикладом цього стала пандемія COVID-19, яка на глобальному рівні змінила правила поведінки людей у соціумі, змінилася музика, в якій оформлювалася реакція щодо кризи. Оскільки Україна з кінця 2013 р. перебуває у, де-факто, стані війни, за умов якої Польща й польські музиканти підтримують Україну, контакт між державами в культурі набуває нового значення. Україна та Польща наприкінці 2019 р. опинились у глобальній кризі, в рамках якої культурний контакт між державами перейшов у режим онлайн ізоляції, з якої були спроби вийти влітку 2021 р., однак з початком осені подібний стан оновився, поставивши під питання взаємини в сфері культури та їхні форми. Актуальність наукової проблеми є очевидною як у теоретичному, так практичному аспектах.

Аналіз досліджень і джерел з проблеми. Події Революції Гідності та російсько-української війни привернули до себе чимало уваги в Україні та Польщі, що сприяло появі значної кількості публікацій. Більшість з них — інтерв'ю музикантів, діячів культури, навіть представників офіційної влади, дотичних до організації культурних зв'язків. Так, інтерв'ю Кароля Куса, надане журналістці Радіо Свобода Галині Терещук, висвітлює основні елементи підтримки України з боку Польщі та польського гурту «Taraka» під час Революції Гідності та російсько-української війни; 2015 р. гурт «Taraka» разом з «Espresso TV» зняли фільм «Укроп», який висвітлює вичерпну пасіонарну польську візію відповідних подій. Важливими є серії інтерв'ю, які зібрав Євгеніуш Клімакін у поляків — учасників Революції Гідності, що додатково вказують її значення для пасіонарних груп та людей у Польщі. Окрему вагу має інтерв'ю польської журналістки й волонтерки Б'янки Залевської українській журналістці Олені Максименко, з якого можна почерпнути участь польки в російсько-українській війні на боці української армії, масштаби та значення війни для людини з іншої країни, а найголовніше — ментальну відмінність між поляками та їхніми сприйняттям громадянськості щодо українських реалій. Наведені інтерв'ю разом проливають світло на ставлення до подій в Україні серед польського загалу, що дає розуміння про залучення у формування культурного зв'язку між державами невеликої кількості людей, більшість з яких є митцями та їхніми поціновувачами. Для розуміння польського питання всередині України під час російсько-української війни вагомим джерелом є збірка інтерв'ю донбаських поляків, наданих журналісту Пйотру Андрусечкові, завдяки якій стає краще зрозумілою інтегрованість поляків усередину загальної української культури. Значення взаємодії польської й української культур у сучасній музиці описано в інтерв'ю Данни Винницької журналістці Олені Міщенко, що вказує на високий рівень готовності сприймати українську культуру в Польщі порівняно зі сприйняттям польської культури в Україні, розкриває пози-

тивну динаміку росту відповідного сприйняття як в Україні, так і в Польщі. Посадження ролі українського державного чиновника, польського бізнесмена та музиканта висвітлено в інтерв'ю Войцеха Бальчуна, наданому журналісту Юрію Банахевичу, в якому, окрім музичного контакту, окреслено сприйняття та залучення менеджерських традицій польського бізнесмена до управлінських українських державних посад. Показовими є низка інтерв'ю українських музикантів польському інтернет-журналу «Kvlt», з яких постає факт популяризації гуртів у Польщі раніше від значних промоцій усередині України.

Також значним є пласт репортажів і статей, приурочених до виступів музикантів та відкриття музичних платформ. Наприклад, репортаж відкриття у Варшаві «Radio Euromajdan», чи репортаж з фестивалю на польсько-українському кордоні 29 липня 2007 р., який став одним із основних у міждержавних взаєминах у полі альтернативної музики, однак значні відомості про яких збереглися тільки у відповідному форматі.

Важливим джерелом є офіційні сайти гуртів, клубів і фестивалів, завдяки яким зафіксовано інформацію щодо закордонних виступів музикантів у Польщі чи Україні, співпраці між гуртами щодо створення пісень чи спільних концертів.

Серед важливих джерел — афіші різних фестивалів, щодо яких не збереглися офіційні сайти через втрату домена. Афіші вказують хедлайнера фестивалю або значення учасників в рамках великого фестивалю. Іноді вони розкривають значущість хедлайнера, наприклад українського гурту «Nokturnal Mortum» на «Pomerania Fest» у Гданську, чи польського «Behemoth» на «Carpathian Alliance Metal Festival».

Дослідження в рамках взаємодії між Польщею й Україною проводились, однак вони описували давніші періоди, або фокусувалися на інших проявах культурного обміну. Найвизначніший пласт популярних досліджень на подібну тематику. Наприклад, матеріал «12 українських гуртів, яких полюбили за кордоном» Дарії Тарасової, опублікований на сайті Espresso TV, містить загальний список найпопулярніших гуртів з причинами набуття популярності за кордоном, зокрема в Польщі, однак праця публіцистична. Хоча, посеред інших подібних статей, вказана публікація бодай якось стала корисною для дослідження польсько-українських культурних взаємин у сфері важкої й альтернативної музики.

Метою дослідження є висвітлити культурні, а саме музичні, контакти між польськими та українськими музикантами в сферах важкої й альтернативної музики з часу Революції Гідності у 2013–2014 рр. до 2021 р. на рівнях «діячі-діячі», «діячі-платформа», «діячі-організація/захід», «діячі-представництво офіційної влади (державної чи місцевої)»; систематизація відповідних контактів; дослідження елементів культурної співпраці у музично-

му та дотичних до нього аспектах між польськими й українськими музикантами задля розуміння їхньої важливості в межах культурної співпраці.

У *методології дослідження* особливої уваги надано компаративному методу, завдяки якому вдалось окреслити відмінності між різними етапами розвитку культури між польськими й українськими музикантами. Так, для першого характерні культурні взаємини між окремими поодинокими гуртами і музикантами, каталізатором котрих стали Революція Гідності й російсько-українська війна, для другого ці взаємини набули системності й подекуди сягали статусу офіційної політики між державами, а для останнього — такі відносини звичні. Використовуючи загальнонауковий метод класифікації, вдалося систематизувати відповідні етапи, що чіткіше окреслює їхній розвиток. У праці використовувався хронологічний метод, який надав для класифікації часові рамки задля ціліснішого опису розвитку культурних взаємин. Матеріал узагальнено завдяки загальнонауковим методам аналізу та синтезу.

Наукову новизну зумовлено хронологічними рамками, які надають якість незавершеної тривалості, або можливості впливу минулих подій на сьогодення, що унеможлиблює стале визначення та повну оцінку події. Окрім цього, у вітчизняній історичній науці, з одного боку, популярні дослідження українсько-польських відносин, з іншого, вони обмежені минулими століттями та візіями в поліісторичному аспекті з виключенням культурологічного фактору в більшості його вимірів, що надає статті важливого значення через її історико-культурологічний аспект. Додатково, означений характер редуковано до музичного мистецтва, що дало можливість в обмеженому форматі статті чіткіше окреслити відповідний елемент, на відміну від узагальненого огляду всього культурологічного виміру. Важливою частиною є хронологічна систематизація, яка опосередковано може слугувати основою для подальших тематичних досліджень сучасної польсько-української культурної співпраці. Також висвітлено роль неформальної музичної культури, яка зазвичай залишається за полями наукового розгляду подібних питань через своєрідність і відмежування від загальної культури до контркультури. У висновках визначено роль та значення культурних музичних взаємин між Польщею й Україною, окреслено їхню інтенсивність і спрямованість. Вказано на незавершеність у континуумі сучасного періоду розвитку музичних взаємин між польськими й українськими музикантами. Висвітлено значимість музики на формування загального культурного виміру.

Виклад основного матеріалу. Звичною для культури є співпраця між мешканцями різних, зазвичай сусідніх, держав, яка відбувається або всередині культурної сфери, або в інших сферах і в підсумку утворює пласт культури. Одним із яскравих прикладів останнього є різдвяні перемир'я під час Першої світової війни, які на Західному фронті ознаменувалися різдвяними привітаннями між солдатами ворожих держав, що радше перебував у рам-

ках тогочасної побутової сфери, однак відповідне дійство створило наратив для культури, який використовувався у різних мистецьких акціях, маніфестаціях і креаціях.

Подібні процеси відбувались у тій чи іншій формі з різними країнами, зокрема, Польщею та Україною. Між державами, як окремими учасницями зовнішньополітичних відносин, культурна співпраця почалася зі здобуттям незалежності України 24 серпня 1991 р. та визнанням держави Україна з боку Республіки Польща 2 грудня 1991 р.¹ Відповідно, були закріплені офіційні відносини між двома країнами. З обміну нотами між урядом України та урядом Республіки Польща від 3 грудня 1991 р. політика між державами офіційно спрямовувалась у «різноманітні і добросусідські відносини», що також мало значення для офіційної культурної співпраці².

Поряд з державним рівнем розвивались і неформальна культурна співпраця між діячами культури, у якій важливе місце посідала музика, як найдоступніший формат для багатьох людей.

Від України, здебільшого, відбувалися поодинокі концерти гуртів у Польщі, втім, інформація щодо виступів у 1990-і рр. та перші роки нового міленіуму є незначною. Щодо перших концертів українських гуртів, це були європейські турне гуртів «Воплі Відоплясова» 1991 р.³ і «Брати Гадюкіни» 1992 р.⁴ Участь у музичних фестивалях Польщі 1995 р. взяв гурт «От Vinta»⁵. 2001 р. гурт «Кому Вниз» представив Україну на одному з найгучніших фестивалів готичної контркультури у Європі «Castle Party»⁶, який відбувався у Гданську, 2005 р. тут виступив гурт «Холодне Сонце» (Мозговой, Я. 2006).

Окрім концертів, українську андеграундну музику в Польщі після розпаду соціалістичного табору популяризували підпільний, а з 1993 р. офіційно зареєстрований лейбл «Кока» та сатиричний журнал «Відрижка» (Клочков, О. 2019).

З польської сторони концертна діяльність в Україні представлена ще слабше. Серед важливих нюансів, які пояснюють причину низької неформальної взаємодії між музикантами в рамках фестивалів, — орієнтованість польських музикантів на західноєвропейські сцени, а українських — на російську та внутрішньодержавні заходи. Окрім цього, обидві держави перебували в гіршому економічному становищі, ніж їх сусіди, що впливало на рішення музикантів не проводити закордонні концерти в Україні чи Польщі. Перші візити польських гуртів важкої й альтернативної музики на українські

¹ Посольство України в Республіці Польща. Політичні відносини між Україною та Польщею. URL: <https://111.inlink/EmzXN>

² Верховна Рада України. 1991. Обмін нотами між Урядом України та Урядом Республіки Польща. URL: <https://111.inlink/sPqQ2>

³ Країнамрій // Історія ВВ. URL: <https://111.inlink/JiMIx>

⁴ Брати Гадюкіни. URL: <https://111.inlink/Trj9U>

⁵ Ot Vinta — лідери національної рокабілі-сцени // Армія FM. 2021. URL: <https://111.inlink/1tgoк>

⁶ Кому Вниз // Концерти. URL: <http://komuvnyz.com/events/>

опен-ейри відбулись у 2007–2009 рр. під час фестивалю «Славське Рок», зокрема виступали панк-рок гурти «Farben Lehre» і «Koniec Świata»¹.

Поширенню культурного контакту між музикантами в Україні сприяв благодійний фонд «Серце до Серця», що 2012 р., за сприяння Ежи Коніка та Кузьми Скрябіна, організували рок-фестиваль «Woodstock Україна», який проіснував до 2018 р. Участь у ньому брали як українські, так і польські гурти².

Однією з перших гучних мистецьких акцій між Польщею та Україною був фестиваль на польсько-українському кордоні «Європейський міст — Кордон 803», який відбувався 25–28 серпня 2007 р. з завданням підкреслити добросусідські стосунки та культурну близькість між державами³.

Окрім цього, в рамках маленьких «підпільних» концертів відбулася низка контактів між різними, на той час гуртами-початківцями, знайомства між якими надалі впливатимуть на їхню концертну діяльність.

До подій кінця 2013 р. культурна взаємодія між Польщею та Україною здебільшого відбувалася хаотично. Тримаючись на двох міждержавних документах і ентузіазмі окремих музикантів, демонстрація стосунків не мала системності. Ситуативною була співпраця задля й під час чемпіонату з футболу 2012, яка обмежилася міждержавною діяльністю двох гуртів, про що буде далі в статті, відповідно це не створило великого відгому в сферах культури держав.

Великим переломом у відносинах між Україною та Польщею, як на офіційному, так і неформальному рівні, стали події Революції Гідності та російсько-українська війна.

Значення подій Революції Гідності у контексті взаємодії культур віддзеркалено в альбомі польського гурту «Taraka» під назвою «Podaj rękę Ukrainie». Окрім цього, музикант відповідного гурту Кароль Кус був учасником Революції Гідності, під час якої на сцені майдану «Taraka» виконали титульну пісню, створену на початку зими 2014 р. (Клімакін, Е. 2019; Терещук, Г. 2014). За даними «Еспресо TV», 1 лютого 2014 р. на всіх польських теле- й радіо ефірах у знак підтримки України транслювався відео-кліп на відповідну пісню⁴.

Схоже відбувся фіт між українським гуртом «Kozak System» з польськими гуртами «Enej»⁵ і «Maleo Reggae Rockers», результатом якого стали пісня «Brat za Brata» та відео-кліп композиції⁶. Відео-кліп опублікували в інтер-

¹ На «Славське рок-фест» приїде гурт «The Ukrainians» з Великобританії. 2008. URL: <https://11l.in/k/qBgo4>

² Серце до Серця // Фестиваль Woodstock Ukraine. URL: <https://11l.ink/XShpO>

³ Польсько-український концерт на кордоні // Київський Рок Клуб. 2007. URL: <https://rock.ua/article/2007/269/>

⁴ Taraka — Podaj Rękę Ukrainie (LIVE Majdan). 2014. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QtClmp3zQVc&t=135s>

⁵ Enej. O Nas — Enej. URL: <https://www.enej.pl/o-nas/>

⁶ KOZAK SYSTEM — Brat za Brata, feat ENEJ i MALEO REGGAE ROCKERS (Official video). URL: <https://11l.in/k/eS2YG>

нет-мережі 21 березня 2014 р, дещо пізніше, аніж невизнаний у світі «референдум» про статус Криму 16 березня 2014 р. Значення відео-кліпу також полягало у підтримці України з боку представників неформальної культури.

Усередині Польщі в лютому 2014 р. на основі веб-радіо Tuba.FM було створено додаткову хвилю «Radio Euromajdan», на якій під девізом «Muzyka grana na scenie na Euromajdanie» звучали композиції гуртів, які прямо були дотичні до подій Революції Гідності. За словами директора Tuba.FM Лешєка Богдановича, композиції підбиралися під польського слухача задля «висвітлення ідей Майдану, закладених у піснях»¹.

Перший рік війни на сході України також мав великий відгос у польсько-українському культурному житті, адже після подій Революції Гідності, які означили поляки, котрі брали участь у ній, як щось неймовірне, особливо в контексті насилля 18–21 лютого 2014 р., початок війни з використанням артилерії й авіації загострив тему України в інформаційному просторі. Так, під час проведення «Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu» 2014 гурт «Kozak System» разом з Марилею Родович виконали пісню «I warto czekać» як знак підтримки України (Цвях, Д. 2014).

Одним із прикладів культурної співпраці між музикантами з України та Польщі в перший рік війни став третій Фестиваль українсько-польського партнерства 6–13 вересня, участь у якому брали польські гурти «Taraka», «Sinfonietta Cracovia», «Jazz Band Ball Orchestra», «Artur Dutkiewicz Trio» і український рок-гурт «Патриція»². Важливим своєрідним амбасадором від України стало мистецьке об'єднання «Дзига», діяльність якого сприяла різним європейським, а також польським, творцям в Україні. Зокрема, вказаний фестиваль відбувся завдяки сприянню «Дзиги»³.

Ще одним осередком контакту різних культур, польської з українською, через музичне мистецтво був проект «Дзиги» «Флюгери Львова», який щорічно відбувається з 2003 р. З початку російсько-української війни фестиваль набув вагомішого значення як знана сучасна урбаністична культура джазу й альтернативної музики й став платформою для частини митців, котрі підтримували Україну⁴.

З іменами низки музикантів з початком війни пов'язані створення «Музичного Батальйону», головними завданнями якого були підтримка українських бійців у зоні АТО, а також організація патріотичного рок-фестивалю «Дунайська Січ», який уперше відбувся у жовтні 2014 р.⁵

¹ Radio Euromajdan заграло у Варшаві // Наш Вибір. 2014. URL: <https://naszwybir.pl/radio/>

² Фестиваль українсько-польського мистецтва // Капеланство.INFO. 2014. URL: <https://111.ink/0jprk>

³ III фестиваль українсько-польського партнерства. 2014. URL: <https://111.ink/pn7Fh>

⁴ Виступи польських гуртів на фестивалі Флюгери Львова // Польський інститут Київ. 2015. URL: <https://111.ink/vcBAz>

⁵ Музичний Батальйон // Рок-фестиваль «Дунайська Січ». URL: <https://111.ink/TIcqW>; Музичний Батальйон. Учасники. URL: <https://muzbat.org/uchasnyky>

Разом з «МузБатом» концерти в зоні АТО проводили інші гурти та музиканти, які не входили до організації. Серед польських гуртів, згадані «Taraka» наприкінці листопада 2014 р. організували концерт у Маріуполі для підтримки воїнів української армії. Пізніше гурт неодноразово виступатиме в зоні АТО¹. Схоже, однак без туру на Донбас, вчинив польсько-український гурт «Еней», що створив пісню «Bilia Topoli», текст присвячений загиблим у російсько-українській війні українським військовим².

Один із гуртів-засновників «МузБату» — «Гайдамаки», брав активну участь в різних проектах з польськими музикантами та представляв Україну на польських фестивалях, наприклад «Przystanek Woodstock 2013» 1–3 серпня в місті Костишин-над-Одрою. Перед цим гурт був задіяний у співпраці з польським гуртом «Voo Voo» щодо музичного відкриття 29 січня Національного стадіону Варшави до подій Євро-2012 і пізніше, 10 березня цього року записом з польським гуртом «Pudelsi» композиції «Hello Euro», приурочений футбольному чемпіонату (Лоза, П. 2017). З часу Революції Гідності, «Гайдамаки», які брали участь у дійстві, та лідер гурту Сашко Ярмола допомогли зорганізувати підтримку Україні з боку польських музикантів³.

Не всі контакти між польськими та українськими музикантами у 2013–2014 рр. відбувалися навколо публічної підтримки України, частина з них проходила в рамках великих фестивалів. Так, «Carpathian Alliance Metal Festival 2014», хедлайнером якого став польський блек-метал гурт «Behemoth», не позиціонувався в контексті підтримки України. Однак це був перший візит музикантів до України, що стало доволі важливим для прибічників важкої музики і для гурту задля контакту з публікою та іншими українськими гуртами⁴.

Отже, перший етап посилення культурної співпраці в музиці між польськими та українськими гуртами, окреслений подіями Революції Гідності та російсько-українською війною, характерний зверненням уваги Польщі на Україну, що є особливо зрозумілим крізь призму різних вимірів, у рамках яких перетиналися Польща й Україна. Перше, географічна й етнічна близькість, завдяки якій спостерігаються подібні, подекуди спільні, риси культури. Друге, політико-історичні наративи, переплетені подіями протистояння проти Росії. Третє, близькість дискурсу євроінтеграційних візій частини українського суспільства, яке очолило Євромайдан, зі станом спільної унії європейських держав, де перебувала Польща, тобто в рамках коорди-

¹ Espresso.TV. Поляки презентували фільм «Укроп». URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VxWnuPS9jcc>

² «Біля Тополи». Польський гурт «Еней» присвятив пісню українським військовим // Наш Вибір. 2015 URL: <https://111.ink/eiTHk>

³ Гайдамаки // UA Music. URL: <https://111.ink/KfE1z; HAYDAMAKY. 2013, 19 Przystanek Woodstock 2013; Haydamaky. URL: https://www.youtube.com/watch?v=dXFyHJRgBmA>

⁴ MetalStorm // UKR, Volosyanka — Carpathian Alliance Metal Festival 2014. 2014. URL: <https://111.ink/r56RT>

нат екзистенційної ідентифікації «свій-чужий», Україна кінця 2013 — початку 2014 рр. сприймалась як «свій». Важливо зазначити, що цей етап мав передісторію, у якій розміщено фундамент сучасних культурних відносин. На рівні музикантів — це фестиваль на польсько-українському кордоні «Європейський міст — Кордон 803» 2007 р., який продемонстрував повагу до сучасних територіальних меж між Польщею й Україною, що завжди було гострим питанням прикордоння, навколо історії якого виникали різного стибу конфлікти.

Відповідні виміри взаємодії, які висвітлили музиканти, стали фундаментом для культурного розвитку між митцями та державними інститутами в 2015–2016 рр., який за масштабами стане потужнішим.

1–3 травня 2015 р. відбувся щорічний фестиваль «Флюгери Львова», на якому виступили різні гурти як з України, так і з-за її меж, зокрема з Польщі. Однак серед інших польських учасників, які стали звичними для фестивалю за час його існування, був гурт з Білостока «Południce Elektonice», який поєднував польські й українські народні пісні в електронному аранжуванні, що є прикладом сучасного музичного переосмислення культур двох держав та їхньої близькості¹.

Знаковим для польсько-українських культурних взаємин є створення польсько-українського фільму «Укроп» 2015 р. завдяки спільній діяльності гурту «Taraka» й телеканалу «Espresso TV», у якому продемонстровано візію подій Революції Гідності та російсько-української війни з погляду польського гурту. Кароль Кус, лідер гурту «Taraka», зазначав, що значна частина людей не знають про події російсько-української війни, зокрема щодо фронту та умов служби українських бійців. Відповідно, музиканти вирішили нести це знання далі як для поляків, для котрих такі репортажі не були добре висвітленими, так і для українців, щоб продемонструвати солідарність та допомогти фронту, наскільки це в силах гурту².

Загалом 2015 р. для польської сторони в Україні доволі важливий у контексті культурної співпраці поза музикою, адже, по-перше, в ефір телеканалу «Espresso TV» потрапив фільм польської журналістки Б'янки Залевської «Коли твій сусід ІДІЛ»³, яка після одужання від ран, отриманих під час бойових дій 2014 р. на Донбасі, вирушила в Сирію, де, окрім усього, познайомила курдських бойовниць з дівчатами, які воюють у російсько-українській війні на боці України та з тим, як жінки борються за свою державу в боях на фронті (Максименко, О. 2021). По-друге, на початку зими — весни 2015 р. польський уряд розпочав програму з евакуації українських громадян польського похо-

¹ Виступи польських гуртів на фестивалі Флюгери Львова // Польський інститут Київ. 2015. URL: <https://111.ink/nwKFW>

² Espresso.TV. Поляки презентували фільм «Укроп». 2015. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=VxWnuPS9jcc>

³ Espresso.TV. Коли твій сусід ІДІЛ. 2016. URL: https://www.youtube.com/watch?v=2gET_eVoTk4

дження з прифронтових територій Донбасу, яка на офіційному державному рівні в Україні поставила польське питання у рамках російсько-української війни не щодо воїнів-добровольців, а щодо цивільного населення, що було ще одним кроком демонстрації близькості, чи навіть поєднання польської та української культур не тільки колись, а й у тривалій сучасності (Андрусечко, П. 2020).

Продовженням впливу Польщі та польської культури на офіційну політику та культуру, включаючи музичну культуру України стало оголошення 12 квітня 2016 р. переможцем конкурсу на посаду голови ПАТ «Укрзалізниця» рок-музиканта гурту «Chemia» і бізнесмена Войцеха Бальчуна (Банахевич, Ю. 2016). Якщо відповідну подію можна розглядати виключно з адміністративно-політичного погляду, то виступ гурту «Chemia» на міжнародному музичному фестивалі «Respublica» 1–4 вересня 2016 р. в Кам'янці-Подільському, який став першим концертом гурту в Україні, є проявом культурної взаємодії¹.

Окремим виміром тривала діяльність гуртів, які виконували екстремальну музику. Так, польський блек-метал гурт «Batushka», які стали відомі сценічним образом православних монахів, проводячи православну літургію, однак, акцентуючи на різних гострих аспектах, що справляло враження ревізії православного канону. Через відповідний музичний та сценічний образ музиканти неодноразово зазнавали критики релігійних діячів чи місцевої влади. Так чи інакше, після запису 2015 р. повноформатного альбому «Litourgiya», 28 травня 2016 р. гурт виступив у київському клубі «MonteRay Live Stage» на підтримку дебютного релізу (Сомов, Ю. 2016). Пізніше «Batushka» виступатиме на українських фестивалях, однак після концертів гурту музикантів публічно засуджуватимуть музикантів у дискусії богохульства (Яремишин, З. 2021).

Своєрідним феноменом, характерним для андеграундної музики є потужніша популяризація колективу за кордоном, аніж усередині держави. Одним із подібних прикладів є інтерв'ю українського дарк-кантрі гурту «Zwyntar»² масштабному польському музичному інтернет-журналу «Kvlt». Текст інтерв'ю опублікований на сайті журналу 21 серпня 2016 р, на той час у репертуарі гурту був тільки один міні-альбом «Гріх», промоція якого в Україні тільки розпочиналась, а перший концерт в Україні мав відбутись аж 8 жовтня 2016 р. Разом з цим, інтерв'юер журналу «Kvlt» запрошував музикантів з концертами до Польщі, однак які не відбулися³.

Завдяки харківському блек-метал гурту «Nokturnal Mortum», популяризувався польський блек-метал колектив «Graveland», які не були і не є хедлайнерами відповідного суб-жанру в Польщі. Незважаючи на давні дружні стосунки між гуртами, перший спільний запис гурти створили 24 серпня 2016 р.

¹ Польський гурт CHEMIA виступить на сцені українського міжнародного фестивалю «Respublica» // Наш Вибір. 2016. URL: <https://naszwybir.pl/36994-2/>

² ZWYNTAR. Past Concerts. URL: <https://111.ink/vtOOi>

³ Zwyntar: «Biblijny Wąż to nasz przyjaciel» // Kvlt. 2016. URL: <https://111.ink/aBFAB>

під назвою «The Spirit Never Dies»), він включав шість композицій, три з яких авторства «Nokturnal Mortum», інші «Graveland» (Солодовник, М. 2016). На рік пізніше «Graveland» стануть першим гуртом з Польщі, які виступлять на фестивалі Коловорот у Харкові, що спеціалізується виключно на блек-метал музиці й був біля витоків суб-жанру в Україні з другої половини 1990-х рр.¹

До кінця 2017 р. між Польщею й Україною відбулись усі можливі рівні культурних музичних контактів: «діячі-діячі» (спільний виступ гурту «Kozak System» з «Енеї» та «Maleo Reggae Rockers»), «діячі-платформа» (інтерв'ю українських гуртів польському журналу «Kvlt»), «діячі-організація/захід» (виступи польських гуртів на концертах «Коловорот», «Respublica» та співпраця з «Espresso TV»), відкриття у Польщі «Radio Euromajdan», де звучали твори українських музикантів та «діячі-представництво офіційної влади» (від концертів у прифронтових містах до призначення польського бізнесмена, водночас музиканта, керівником однієї зі стратегічних галузей інфраструктури України). Враховуючи всі наведені факти, стверджуємо всебічність контактів між польськими й українськими музикантами. Кінець 2016 р. можна окреслити як своєрідний пік розвитку культурних стосунків, коли присутність гуртів була не тільки демонстрацією підтримки, а й звичним процесом.

Ще 2017 р. і особливо 2018 р. довіра між частиною польських і українських митців досягнула рівня, коли прийнятним стало використання й адаптація зразків культури сусідньої держави у власному культурному просторі, без претензій щодо національної виключності чи пуризму. Так 2017 р. гурт «Гайдамаки» записав «Акерманські степи» Адама Міцкевича, коли вірш продекламував польський письменник, давній друг України та її культури, Анджей Стасюк. Спліт представили в ефірі «Radiowa Trójka». Композиція містила декламацію вірша польською мовою та спів пісні українською². Випадок адаптації класичної літератури до сучасної пісні не є чимось новим в українській чи польській музиці, однак у співпраці між українськими й польськими митцями й у контексті класичного польського поета, поеми якого перекладали значна частина українських поетів та письменників другої половини XIX — початку XX ст., став першим прикладом використання класичної поезії в рамках сучасної польсько-української музики. 20 листопада 2018 р. платівка «Mickiewicz-Stasiuk-Haydamaky» під час ефіру на згаданій Польській Трійці отримала відзнаку «Золотий диск»³. Також варто зауважити, що гурт «Гайдамаки» має історію співпраці з польськими музикантами і лейблами ще задовго до Революції Гідності. Яскравим прикладом цього є спільний реліз з польським гуртом «Voo Voo» 2009 р.⁴

¹ Коловорот Нове Коло. 2017. URL: <http://nokturnal-mortum.com/media/181/>

² Гайдамаки. Проект «MICKIEWICZ-STASIUK-HAYDAMAKY». URL: <https://111.innk/fbUX6>

³ Платівка українського гурту «Гайдамаки» стала «Золотою» // Наш Вибір. 2018. URL: <https://111.innk/CqXur>

⁴ Гайдамаки // UA Music. URL: <https://uamusic.com.ua/biography/1352-gajdamaki>

Подібний перформанс від польських музикантів відбувся 17 листопада 2018 р. у київському клубі «32 Jazz Club», під час якого Павел Шамбурський і Міхал Гурчинський з оркестром відіграли низку композицій, покладених на вірші сучасних українських поетів, зокрема Назара Гончара, Маріанни Кіановської, Юлії Стахівської та багатьох інших¹. Загалом, «32 Jazz Club» відкритий для виконавців джазу з різних країн, й Польщі. Зараз «32 Jazz Club» є найбільшим осередком джазової культури в Україні, незважаючи на його відкриття 1 грудня 2017 р. Успіху з запрошеннями закордонних музикантів сприяла «Дзига». Після цієї співпраці, в кінцевому гатунку, було створено «Джаз Клуб»².

Окрім польсько-українського міксу музики та поезії, для частини українських музикантів характерним є виконання пісень різними мовами, які в майбутньому ставали їхніми візитівками у державах, мовою яких виконано пісню. Наймасовішим до подій російсько-української війни було виконання пісень російською чи англійською мовами, однак були українські гурти, які писали текст для композицій іншими мовами. У цьому контексті відзначимо львівський гурт «Мертвий Півень»³. Однак в Україні майже не існувало популярних гуртів, які б виконували сингли польською мовою, та ще й створювали на них відео-кліпи, допоки 7 березня 2018 р. у мережі YouTube з'явився відео-кліп київського рок-гурту «Антитіла» «Tancz / Polsku Official Video»⁴. Сингл став перекладом пісні 2016 р. «Танцюй», яка попередньо присвячувалася місту Київ, однак пізніше гурт переглянув концепцію пісні. На думку Тараса Тополі, вокаліста гурту «Антитіла», такий перегляд сенсу пісні зумовлений «природою мегаполіса», котра однакова що для Києва, що для інших великих міст, зокрема й Варшави. У товариських стосунках з Пьотром Ханцевічем, власником польської студії «Media Studio» та журналістом Гжегожем Стехом, було створено відповідний сингл⁵.

Повертаючись до екстремальної музики, 21 квітня 2018 р. у Гданську відбувся щорічний «Pomerania Fest», хедлайнерами якого були харківські «Nokturnal Mortum». Враховуючи, з одного боку, спеціалізацію фестивалю на блек-металі та паганістичній тематиці з 2016 р, з іншого, популярність і потужність польської блек-метал сцени у світі, факт хедлайнера з України свідчить про знаність гурту всередині Польщі, чому сприяла дружба «Nokturnal Mortum» з польським гуртом «Graveland»⁶.

¹ Polish and Ukrainian Musicians Jam Together in Kiev // Poland in. 2018. URL: <https://11l.in/aVGv7>

² 32 Jazz Club. Історія створення. 2020. URL: <https://32jazz.club/32-jazz-club-istoriia-stvorennia/>

³ Мертвий Півень // ПОК-ОКО. URL: <https://11l.in/Lelrc>

⁴ Antytila — Tancz / Polsku Official Video. [Video]. 2018. URL: <https://11l.in/4JCFc>

⁵ «Антитіла» випустили перший сингл польською мовою // ZAXID.NET. 2018. URL: <https://11l.in/ink/ZQiy2>

⁶ Nokturnal Mortum + Biały Vitez @ Pomerania Fest, Gdańsk // METAL-RULES.COM. 2018. URL: <https://11l.in/IGrcA>

Наприкінці червня 2018 р. у Харкові відбувся подібний за форматом до «Pomerania Fest» фестиваль «Ragnar Reborn — Нове Коло», участь у якому взяли колективи з різних держав. Польщу репрезентували дарк-фолк гурт «Lord Wind»¹, які вважаються одними з ветеранів дарк-фолку чи, іноді, дарк-квейву в Польщі².

Найбільшим клубом, який організовував концерти екстремальної важкої музики закордонних і вітчизняних гуртів був київський «Bingo». В клубі виступали також польські гурти. Так, 13 вересня 2018 р. польський дез-метал гурт «Vader», який є піонером у рамках відповідного суб-жанру, разом з двома менш відомими польськими гуртами «Hate» і «Thy Disease», відіграли один із концертів у «Bingo»³. Показово, що більшість східноєвропейських турне західних гуртів, включаючи польські, відбувалися за моделлю «Україна + Білорусь + Росія», наприклад, згаданий виступ «Behemoth» на фестивалі «Carpathian Alliance Metal Festival 2014» був у рамках східноєвропейського турне гурту, після якого «Behemoth» вирушили до Росії. Однак таке ставлення до східноєвропейського переліку держав дещо помінялося з часом, зокрема вересневий спільний тур 2019 р. гуртів «Vader» і «Thy Disease» розпочинався в Україні, після чого гурти вирушили до Молдови, а пізніше — до держав Кавказу й Туреччини. Цей момент доволі важливий, адже в рамках відповідних турне Україна сприймалась як один із майданчиків перед виступом у РФ⁴.

10 жовтня 2019 р. польський інтернет-журнал «Kvlt» опублікував інтерв'ю з одеським блек-метал гуртом «White Ward», який після запису другого альбому набув значного розголосу в рамках суб-жанру як у Польщі й Україні, так і серед інших держав. Інтерв'ю присвячене виступу гурту на польському фестивалі в Бельсько-Бялій 26 жовтня 2019 р., з трьома іншими польськими пост-блек-метал гуртами «Moanna», «Rosk» і «Shine»⁵.

Для польських блек-метал фестивалів є доволі характерною домінація польських гуртів. Часто концерти можуть мати 5–10 гуртів-учасників і всі вони з Польщі. Присутність закордонних гуртів є рідкістю, однак серед відповідних гуртів найчастіше українські, адже, подібно до Польщі, український блек-метал також займає вагому позицію в суб-жанрі. На користь цього свідчить факт важливості та популярності українського блек-метал гурту «Drudkh», який на одному з найпопулярніших сайтів, присвячених важкій музиці «MetalStorm», займає 194 місце серед понад 12000 гуртів архіву сайту, та 32 — серед блек-метал колективів⁶.

¹ Нове Коло — Ragnar Reborn — міжнародний фестиваль металевої музики. 2018. URL: <https://metaleast.in.ua/>; Lord Wind. Encyclopaedia Metallum. URL: <https://111.ink/0yutZ>

² Drudkh // MetalStorm. URL: https://metalstorm.net/bands/band.php?band_id=1746

³ 13 сентября в Киеве состоится общий концерт польских метал-груп Vader, Hate i Thy Disease // NOIZR. 2018. URL: <https://111.ink/n3Ebz>

⁴ Vader повертається до України // Neformat. 2019. URL: <https://111.ink/Axnhr>

⁵ White Ward: «Nasz black metal jest trochę inny» // Kvlt. 2019. URL: <https://111.ink/4PJ5F>

⁶ Drudkh // MetalStorm. URL: https://metalstorm.net/bands/band.php?band_id=1746

Для другої половини 2010-х рр. характерною була популяризація жанру Synthwave, який є електронною музикою зі стилізацією під «звучання 1980-х», що досягається завдяки використанню семплів та інструментів зі звучанням яких асоціюються твори 1980-х рр. У Києві 13 вересня 2019 р. відбувся концерт «Midnight Synthwave — Retrowave Party», участь у якому взяли п'ять гуртів, чотири українські й один з Польщі — «Jeremiah Kane». Гурт перебуває у схожій ситуації до згаданих «Graveland», маючи головну публіку поза межами Польщі, зокрема в Україні, «Jeremiah Kane» виступили на спільному концерті з одним із найвідоміших гуртів у жанрі — харківським «Earmake»¹.

10 жовтня 2019 р. відбулася непересічна подія в рамках українсько-польських культурних відносин, зокрема благодійний концерт «Марафон 101/1»², присвячений потерпілим від обвалу будинку на вулиці Грушевського 28 серпня в Дрогобичі. Український гурт «Fusion», разом з польським «Taraka» і офіційними благодійними організаціями, провели концерт³. Феномен полягає в низовому рівні культурного контакту між державами, адже доти спільні подібні події відбувались або задля демонстрації чи маніфестації спільності чи подібності польської й української культур, або в полі підтримки України у війні проти Росії, однак на подібні події, зазвичай не реагували навіть у внутрішньополітичних рамках.

На середину 2019 р. доброзичлива культурна взаємодія між Польщею й Україною відбувалась у межах звичних міждержавних процесів у культурі. Звичними стали участі польських і українських музикантів у спільних непоодиноких концертах, що ввійшло в «звичний стан справ», які вже часто не відбувались під політичними гаслами підтримки. Стосунки набували тривіальності, подібно до контактів між Україною та Росією наприкінці 2000-х, допоки музичний медіапростір не почав зливатись у першій половині 2010-х. Однак у випадку з Україною та Польщею подібний сценарій уповільнився через непересічну подію. Кінець 2019 — початок 2020 років поставив перед світом новий виклик у вигляді пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19), більшість концертної діяльності гуртів перейшла в онлайн режим, живі концерти скасовувалися. В ізоляції польські виконавці, серед яких польсько-український гурт «Енеј» презентували відео-кліп кавер на пісню «Olsztyń Kocham», присвячену підтримці міської лікарні та службі здоров'я⁴. У коментарях під відео на платформі YouTube разом з польськими, є і українські, у яких люди обмінюються словами підтримки один до одного⁵.

¹ Midnight Synthwave — Retrowave Party. 2019. URL: <https://2event.com/en/events/1797142#/>

² Варто — Галицькі новини. Благодійний концерт «FUSION» та «Taraka» у Дрогобичі / «Марафон 101/1» // Facebook. 2019. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=2565987020289668>

³ Дрогобицька міська рада. Марафон 101/1: Під час благодійного концерту гуртів «FUSION» та «Taraka» зібralи близько 15 тисяч гривень. 2019. URL: <https://11l.ink/jsr4D>

⁴ Польсько-український гурт Енеј присвятив пісню службі здоров'я // *Наш Вубір*. 2020. URL: <https://11l.ink/wZvEB>

⁵ EnejOficjalny // Olsztyniacy — Olsztyń kocham (Official video). 2020. URL: <https://11l.ink/iznLi>

Активну концертну діяльність у Польщі провадив найпопулярніший український метал-гурт «Jinjer». Рівень його популярності можна вказати за рівнем концерту з найвідомішим сучасним метал-гуртом «Slipknot», які 3 серпня мали виступити разом у Гданську на підтримку нового альбому «We are not your kind» американського гурту, однак концерт скасований через пандемію¹. Виступ гуртів перенесли спочатку на 13 серпня 2021 р., а згодом на літо 2022 р. Однак «Jinjer» продовжили виступи у Польщі, так зокрема, 20 вересня 2021 р. у Кракові відбувся фестиваль важкої музики, хедлайнерами якого були Jinjer².

Серед міксу польської й української музики та культур доволі яскравим є польсько-український гурт «Dagadana», який заснували 2008 р. українка Дана Винницька та поляк Дага Грегорович, творячи мікс електронної та джазової музики з акцентом на етнічній автентичності. Близькість української й польської культур гурт використовує як приклад культурної близькості держав, а етно-складову в музиці, як головну візитівку, за яку гурт цінують за кордоном (Мищенко, О. 2021). Незважаючи на активну діяльність, в Україні концерти відбуваються куди рідше, ніж у Польщі. Наприклад, згідно з офіційним сайтом гурту за 2021 р. у Польщі відбулося 13 концертів, у той час в Україні один виступ 25 вересня у «LV Café Jazz Club» у Львові та інший 26 вересня у «Gorsad Summer Theater» в Одесі³.

Висновки. Культурна взаємодія між польськими й українськими музикантами значно посилилася від початку Революції Гідності, свідченням чого є стрімкий зріст кількості спільних проєктів, велика частина з яких несла відкритий політичний контекст, чого не було раніше. Причинами цього двостороннього посилення стали участь польських митців у подіях Революції Гідності, візію щодо якого вони оформлювали у музичні твори, які презентували на польських медіа. Підґрунтям для цього були спільні проєкти, зокрема співпраця в музиці задля Євро 2012, концерт на кордоні між державами та поодинокі виступи українських гуртів в Польщі, що є закономірним з огляду на економічні й популяризаторські чинники. Юридичною складовою стали офіційні документи між державами, які стверджували намір добросусідських відносин. На офіційному рівні Україну під час подій Революції Гідності та початку російсько-української війни, підтримувала низка держав, зокрема Польща. З війною пов'язане нове піднесення стосунків, адже частина польських діячів культури підтримували українських солдат концертами у прифронтовій зоні та гуманітарною, бойовою й інформаційною допомогою польських журналістів на лінії зіткнення. 2014–2016 рр.

¹ Український гурт Jinjer виступить на розігріві у Slipknot в Польщі // The Village. 2020. URL: <https://11l.ink/umzS4>; Slipknot + Jinjer Nowy termin koncertu! 2021. URL: <https://www.b90.pl/pl/slipknot-jinjer>

² Jinjer potwierdza przyjazd do Polski, Space Of Variations dołącza do lineupu koncertu // Strefa Music Art. 2021. URL: <https://11l.ink/g2s4f>

³ DAgADAnA // Past Shows. URL: <http://www.dagadana.pl/en/koncerty/>

відбулося кілька важливих подій у рамках вищої політики, які ознаменувалися створенням Литовсько-Польсько-Української бригади, програмою польського уряду евакуації українських громадян польського походження з Донбасу та призначенням Войцеха Бальчуна головою Укрзалізниці. Всі ці події супроводжувались опосередковано чи безпосередньо контактом у рамках музичного мистецтва, яке було рупором культурної взаємодії. В наступні роки музична співпраця поглиблювалася, чому з боку України сприяли ініціативи мистецького об'єднання «Дзига», окрім цього зростала кількість концертів різних польських гуртів в Україні й українських гуртів у Польщі. З 2020 р., через обмежувальні заходи урядів щодо протидії стрімкого поширення COVID-19, констатуємо припинення активної концертної діяльності, яка загалом оновилася восени 2021 р., що залишило відкритим питання розвитку взаємин між державами, передусім через пандемію, однак загальний вектор незмінний — на взаємоповагу та добросусідські відносини, авангардом яких була, є і, вочевидь, буде співпраця музикантів.

Отже, 2013–2021 рр. стали для України часом переорієнтації культурного, зокрема музичного, простору щодо Польщі, водночас для Польщі — ознаменувався розширенням контакту з Україною. Маючи значне підґрунтя, культурна співпраця з часу Революції Гідності та російсько-української війни не виявилася «Creatio ex nihilo» і розвивалася від окремих виступів підтримки до спільного сучасного переосмислення й адаптації культурної спадщини, що є високим рівнем довіри, якого в Україні не було до 2013 р. з іншими державами.

Водночас відбулась еволюція присутності польських музикантів у інформаційному українському просторі. Якщо до 2013 р. це були неформальні концерти, які особливо не висвітлювались у державних медіа, то з часу Революції Гідності та російсько-української війни участь польських музикантів і діячів культури була частою в ефірах телеканалів. Взаємодія частини гуртів продемонструвала під час пандемії COVID-19 спільну польську й українську публіку в фанбазі гуртів, що насамперед помітно у коментарях під новими матеріалами гуртів, як наприклад у наведеному в статті відео-кліпі гурту Елеґ на пісню «Olsztyń Kocham».

Андрусечко, П. 2020. Утеча від війни. Історії донбаських поляків. *Нова Польща*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omafh> [In Ukrainian].

Банахевич, Ю. 2016. Войцех Бальчун, Переможець конкурсу на керівника «Укразалізниці». *Укрінформ*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omafx> [In Ukrainian].

Клімакін, Е. 2016. «На Майдані я краще зрозумів нашу, польську, історію». Відомі поляки згадують український Євромайдан. *Culture.Pl*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omagc> [In Ukrainian].

Клочков, О. 2019. Як український андеграунд захоплював Польщу. Володимир Наконечний про історію лейблу «Кока». *Амнезія*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omagg> [In Ukrainian].

- Лоца, П. 2017. Hello, Європо: тут Україна і Польща. *Наше Слово*. Available at: <http://surl.li/omagj> [In Ukrainian].
- Максименко, О. 2021. Воєнкор мимоволі. Як війна на Донбасі змінила життя польської журналістки. *Без Броні*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omagt> [In Ukrainian].
- Мищенко, О. 2021. DAGADANA: музика понад кордони. *Нова Польща*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omagy>
- Мозговой, Я. 2006. *Информация о gothic.com.ua и история Украинского Готического Портала*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omahx> [In Russian].
- Солодовник, М. 2016. Nokturnal Mortum / Graveland — The Spirit Never Dies (split). *Neformat*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omaia> [In Ukrainian].
- Сомов, Ю. 2016. Batushka провели у Києві зловісну месу. *NOIZR*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omaif> [In Ukrainian].
- Тарасова, Д. 2017. 12 українських гуртів, яких полюбили за кордоном. *Espresso TV*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omaij> [In Ukrainian].
- Терещук, Г. 2014. Поляки перші сказали, що Україні потрібна зброя – автор пісні «Подай руку Україні». *Radio Svoboda*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omaip> [In Ukrainian].
- Цвях, Д. 2014. Kozak System заспівали з Марилею Родович. *Zaxid.net*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omait> [In Ukrainian].
- Яремишин, З. 2021. Мер Тернополя погрожує закрити фестиваль «Файне Місто» через виступ польського гурту Batushka. *Zaxid.net* [Online]. Available at: <http://surl.li/omaui> [In Ukrainian].
- Andrusiechko, P. 2020. Utecha vid viiny. Istorii donbaskykh poliakiv [Escape from War: Stories of Donbas Poles]. *Nova Polshcha*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omafh> [In Ukrainian].
- Banakhevych, Y. 2016. Voitsekh Balchun, peremozhets konkursu na kerivnyka «Ukrzaliznytsia» [Voytech Balchun, Winner of the Competition for the Head of «Ukrzaliznytsia»]. *Ukrinform*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omafx> [In Ukrainian].
- Klimakin, E. 2016. «Na Maidani ya krashche zrozumiv nashu, polsku, istoriiu». Vidomi poliaky zghadiuiut ukrainskyi Yevromaidan [«On Maidan, I better understood our, Polish, history». Prominent Poles recall the Ukrainian Euromaidan]. *Culture.pl*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omage> [In Ukrainian].
- Klochkov, O. 2019. Yak ukrainskyi andehraund zakhopliuvav Polshchu. Volodymyr Nakonechnyi pro istoriiu leiblu «Koka» [How the Ukrainian Underground Captured Poland. Volodymyr Nakonechny on the History of the «Koka» Label]. *Amnesia*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omagg> [In Ukrainian].
- Loza, P. 2017. Hello, Yevropo: tut Ukraina i Polshcha [Hello, Europe: here is Ukraine and Poland]. *Nashe Slovo*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omagj> [In Ukrainian].
- Maksymenko, O. 2021. Voienkor mymovoli. Yak viina na Donbasi zminyla zhyttia polskoi zhurnalistky [War Correspondent by Chance: How the War in Donbas Changed the LIFE OF A Polish Journalist]. *Без Броні*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omagt> [In Ukrainian].
- Mishchenko, O. 2021. DAGADANA: muzyka ponad kordony [DAGADANA: Music Beyond Borders]. *Nova Polsha*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omagy>. [In Ukrainian].
- Mozgovoy, Y. 2006. *Informatsiya o gothic.com.ua i istoriya Ukrainского Goticheskogo Portala [The Information about gothic.com.ua and the History of the Ukrainian Gothic Portal]*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omahx> [In Russian].
- Solodovnyk, M. 2016. Nokturnal Mortum / Graveland — The Spirit Never Dies (split). *Neformat*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omaia> [In Ukrainian].
- Somov, Y. 2016. Batushka provely u Kyievi zlovisnu mesu [Batushka Held a Sinister Liturgy in Kyiv]. *NOIZR*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omaif> [In Ukrainian].

Tarasova, D. 2017. 12 ukrainiyskikh hurtiv, yakykh poliubyly za kordonom [12 Ukrainian Bands that Have Been Loved Abroad]. *Espresso TV*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omaij> [In Ukrainian].

Tereshchuk, H. 2014. Poliaky pershi skazaly, shcho Ukraini potribna zbroia — avtor pisni «Podai ruku Ukraini» [Poles Were the First to Say that Ukraine Needs Weapons — Author of the Song «Lend a Hand to Ukraine»]. *Radio Svoboda*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omaip> [In Ukrainian].

Tsviakh, D. 2014. Kozak System zaspivaly z Maryleiu Rodovych [Kozak System Performed with Marharyta Rodovych]. *ZAXID.NET*. [Online]. Available at: <http://surl.li/omait> [In Ukrainian].

Yaremyshyn, Z. 2021. Mer Ternopolia pohrozhuie zakryty festyval «Faine misto» cherez vystup polskoho hurtu Batushka [The mayor of Ternopil Threatens to Shut Down the «Fayne Misto» Festival Due to the Performance of the Polish Band Batushka]. *ZAXID.NET* [Online]. Available at: <http://surl.li/omaiu> [In Ukrainian].

УДК 94:51–77

DOI:

О. М. Куцька

ORCID 0000-0002-5595-2995

*Національна академія сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного*

І. І. Фурман

ORCID 0000-0002-3594-5499

*Національний університет оборони України
імені Івана Черняхівського*

O. Kutska

The Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

I. Furman

*The National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi*

ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ В ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Application of Mathematical Methods in Historical Research

У статті аналізуються віхи впровадження в історичні дослідження математичних методів та висвітлюються приклади їх наукового застосування в дисциплінах, що вивчають минуле. Виокремлюється низка проблем, пов'язаних з математичними підрахунками, узагальненням предметів (фактів, явищ) за типами (серіями), формуваннями вибірок тощо. Встановлено, що описові й математичні підходи в історичних наукових пошуках повинні перебувати в позиції взаємодоповнення.